

Karlskrona kommun
karlskrona.kommun@karlskrona.se

2023-03-03

1 (21)

Dnr 2022:7266

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Torhamnskolan i Karlskrona kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Torhamnskolan avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. Kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller Skolinspektionens kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen någon redovisning men kan ge framåtsyftande kommentarer i beslutet.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att kvalitetskriterierna uppfylls vid Torhamnskolan i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i låg utsträckning skolans utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver följa upp och analysera såväl skolenhetens kunskapsresultat som hur värdegrundsuppdraget genomsyrar undervisningen inom skolan. Utifrån analysen kan rektorn leda och organisera det pedagogiska arbetet.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Lärarna behöver utveckla undervisningen så att den innehåller varierade metoder för att regelbundet planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver utveckla det samlade arbetet kring studiero på skolan.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges i låg utsträckning.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver följa upp och analysera eventuella avvikelser i omdömen och betyg samt ge lärarna förutsättningar att samverka för att kvalitetssäkra omdömen och betygssättning.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **4 september 2023** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redovisningen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se eller per post till, Skolinspektionen, BOX 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:7266) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömning för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-6 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn på Torhamnskolan leder och styr i låg utsträckning skolans utveckling.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn inte systematiskt följer upp och analyserar skolans resultat. Rektorn ger vidare svag ledning och styrning kring frågor som rör skolans jämställdhetsarbete samt kring hur det pedagogiska arbetet ska bedrivas på skolan. Rektorn följer endast sporadiskt upp om lärandet i kollegiet ger avtryck i undervisningen.

Uppföljning och analys

Granskningen visar att rektorn inte systematiskt följer upp och analyserar skolenhetens resultat rörande kunskaper och hur värdegrundsuppdraget genomsyrar undervisningen. Visserligen framkommer det i intervjun med rektorn och representanter från elevhälsan (EHT) att rektorn och övriga i elevhälsoteamet har analyssamtal med varje lärare en gång per termin kring kunskapsresultaten respektive värdegrundsuppdraget i respektive klass på individ- och gruppnivå kopplat till undervisningen då de tillsammans synliggör vad läraren behöver utveckla i undervisningen utifrån skolans behov. Inför analyssamtalen har lärarna gjort en sammanställning över hur klassen ligger till kunskapsmässigt och efter samtalen sätts eventuella åtgärder in på individ- eller klassnivå. I intervjun med rektorn och med EHT

framkommer även att rektorn får en nulägesbild av verksamheten via den biträdande rektorn som är med på elevhälsomötena. Det framgår dock av rektorsintervjun och av inskickat material till Skolinspektionen att rektorn inte följer upp och analyserar resultaten på skolenhetsnivå. Rektorn berättar till exempel i intervjun att hen inte följer upp kunskapsresultaten systematiskt över tid, att hen inte har haft tid att göra mer än några få klassrumsobservationer och att hen anser att analysarbetet på skolan utgör ett utvecklingsområde eftersom det är svårt att se mönster utifrån ett så litet underlag som 44 elever. Även i det inskickade materialet skriver rektorn att hen inte kan göra någon analys utifrån det underlag hen har. Vidare framkommer det i rektorsintervjun och intervjun med elevhälsan att värdegrundsarbetet kopplat till normer och värden i undervisningen främst följs upp med hjälp av kommunens och Skolinspektionens enkäter samt de analysamtal som förs på individ- och gruppnivå. Eftersom resultaten från enkäterna inte kan redovisas statistiskt på grund av för litet underlag, är det, enligt rektorn, svårt att se mönster även utifrån dessa resultat, trots att rektorn går igenom de enskilda enkätsvaren med personalen för att få en bild av elevernas upplevelse av skolan. Eftersom rektorn inte systematiskt följer upp och analyserar skolans resultat, blir kopplingen svag mellan skolans utvecklingsområden, *läsinlärning och frånvaro*, och skolans behov. Visserligen berättar rektorn att det finns vissa problem med frånvaro även på Torhamnskolan. Av intervjuer med rektorn och elevhälsan framgår också att läsförmågan är ett område som behöver utvecklas bland samtliga elever som börjar högstadiet på Jämjö kunskapscenter, vilket också gäller elever från Torhamns skola. Samtidigt framkommer det i intervjuerna med lärare, elevhälsa och rektorn att varken frånvaro eller läsförmåga är utvecklingsområden som identifierats utifrån en analys av de specifika utmaningarna på Torhamns skola.

Jämställdhetsarbete

Granskningen visar att rektorn ger svag ledning och styrning kring frågor som rör skolans jämställdhetsarbete. Av intervjun med rektorn framgår att det på skolan för tillfället inte sker någon uppföljning eller analys av hur pojkar och flickor bemöts och bedöms eftersom statistiskt underlag saknas på grund av att eleverna på skolan är så få. Rektorn berättar dock att hen har identifierat jämställdhet som ett utvecklingsområde och att rektorn därför har startat en mångfalds- och jämställdhetsgrupp med representanter från Jämjö kunskapscenter och Torhamnskolan. Rektorn berättar att kartläggningsarbetet inom gruppen är påbörjat och att tanken framöver är att könsspekter inom såväl undervisningen som betyg och bedömning ska synliggöras. Vidare ger representanterna från EHT i intervjun exempel på hur de arbetar med jämställdhet gentemot personalen. Till exempel har de anordnat en temadag kring HBTQ-frågor och

varit ute i klasserna för att visa en film som tar upp könsroller. Lärarna berättar dock i intervjun att de inte upplever att det finns ett riktat arbete mot jämställdhet för att synliggöra eventuella könsmönster kopplat till bemötande.

Ledning och organisation

Granskningen visar att rektorn ger svag ledning i hur det pedagogiska arbetet ska bedrivas på skolan och att rektorn endast sporadiskt följer upp om lärandet i kollegiet ger avtryck i undervisningen. Av intervjuerna med lärarna och rektorn framgår att det på skolan finns en organisation med fast tid för pedagogmöten utifrån olika fokusområden och att lärarna samplanerar övergripande moment, exempelvis temadagar. Dock berättar lärarna att det är de själva som styr innehållet på träffarna och att rektorn inte försäkrar sig att träffarna äger rum eller att det sker ett kollegialt lärande som ger avtryck i undervisningen. De har haft vissa möten med lärare på Jämjö kunskapscenter, men samverkan med dessa lärare sker inte regelbundet, enligt lärarna. Av rektorsintervjun framgår visserligen att rektorn får viss information om lärares undervisning på de analyssamtal som ovan beskrivits, men att hen sällan gör lektionsobservationer och därmed inte har kunnat följa upp hur det kollegiala lärande gör avtryck i undervisningen. Enligt lärarna och rektorn finns det på skolan inte heller en tydlig samsyn kring undervisningens innehåll och form. Lärarna berättar att de i undervisningen främst utgår ifrån sin egen erfarenhet, även om de enats om en gemensam struktur på lektionerna, och att de saknar forum där de tillsammans med specialpedagogen kan kartlägga undervisningen och diskutera hur de kan hantera eventuella utmaningarna. Representanter från EHT och rektorn berättar att specialpedagogen på skolan inte har i sitt uppdrag att handleda lärare och att rektorn har svårt att hinna med lektionsobservationer då tjänsten är delad på två skolor. Det finns inte heller rutiner för att stödja nya, nyexaminerade eller obehöriga lärare på skolan. Det finns visserligen, enligt lärarna, vissa gemensamma förhållnings- och arbetssätt på skolan kring till exempel ordningsregler och rastvakter, men enligt såväl lärarna som rektorn saknas det rutiner och riktlinjer för hur nyanställda och obehöriga ska få ta del av de gemensamma arbetssätten.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver följa upp och analysera såväl skolenhetens kunskapsresultat som hur värdegrundsuppdraget genomsyrar undervisningen inom skolan. Utifrån analysen kan rektorn leda och organisera det pedagogiska arbetet.

Granskningen visar att rektorns uppföljning och analys av skolenhetens resultat begränsas till individ- och gruppnivå och sker inte systematiskt. Skolenhetens utvecklingsområden utgår inte heller från en analys av skolans behov. Granskningen visar även att rektorn visserligen ger lärarna vissa möjligheter till att samverka, men att rektorns pedagogiska ledning och organisation är otydlig, vilket försvårar för lärare att samverka och för kommunikation om arbets- och förhållningssätt att nå ut.

Enligt 2 kap. 9-10 §§ skollagen har rektorn som pedagogisk ledare ett ansvar för att leda, samordna och utveckla utbildningen och besluta om sin enhets inre organisation. Vidare anges i 4 kap. 4-5 §§ skollagen att rektorn ansvarar för att utbildningen systematiskt och kontinuerligt planeras, följs upp, analyseras och utvecklas. Inriktningen för det systematiska kvalitetsarbetet ska vara de nationella målen. Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete bör rektorn tillsammans med personalen och utifrån uppföljningen analysera vad i enhetens verksamhet som påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen, analysera om orsakerna framgår tydligt eller om ytterligare uppföljning eller utvärdering behöver genomföras, samt utifrån analysen identifiera utvecklingsområden och därefter besluta vilka insatser som ska genomföras för att de nationella målen ska uppfyllas.¹ Enligt läroplanen har rektorn som pedagogisk ledare och chef över lärarna och övrig personal i skolan det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn har ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att personalen kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap och lära av varandra för att utveckla utbildningen.²

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn utvecklar arbetet med att följa upp och analysera skolans resultat i relation till undervisningens kvalitet i syfte att kunna leda och organisera det pedagogiska arbetet. Uppföljningen bör omfatta

¹ Skolverket (2015): Skolverkets allmänna råd med kommentarer, Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet, s. 31

² Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), 2.8 Rektorns ansvar

undervisningens genomförande och de förutsättningar som getts lärarna på skolenheten. En del i detta är att rektorn utvecklar former och metoder för att följa upp undervisningens genomförande. Detta kan exempelvis ske genom strukturerade lektionsobservationer eller genom strukturerade samtal där lärarna utvecklar undervisningen utifrån planering och utfall. Med utfall menas här de kunskapsresultat som uppnås och hur övriga läroplansmål uppfylls. Genom att skapa sig en bättre nulägesbild av verksamheten kan rektorn också tydligare leda och styra utvecklingen av undervisningen på skolan. Ett framgångsrikt skolledarskap kännetecknas av att rektorn skapar en funktionell och lärande organisation samt att det finns förutsättningar för samverkan som främjar undervisningen och elevernas lärande och utveckling. Skolan behöver också ha ett tydligt arbets- och förhållningssätt som är kända för all personal och rektorn behöver säkerställa att det sker ett lärande i kollegiet som ger avtryck i undervisningen.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 2 och 5 §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 5 Kursplaner

Skolinspektionens bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att undervisningen på Torhamnskolan till viss del är varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd, men att det skiljer sig åt mellan lektioner och lärare. Undervisningen är till viss del strukturerad, men det förekommer att mål och syfte med lektionen är otydligt. Granskningen visar vidare att undervisningen ofta syftar till att stimulera eleverna och stärka deras självförtroende men att lärarnas förväntningar på eleverna inte alltid är höga. Undervisningen är till viss del anpassad till innehåll och arbetssätt utifrån aktuell elevgrupp. Granskningen visar även att undervisningen till viss del ger eleverna möjligheter att reflektera över sitt eget lärande men att eleverna inte med regelbundenhet görs delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen.

Målfokus, variation och aktivt lärarstöd

Granskningen visar att undervisningen på Torhamnskolan till viss del innehåller variation och aktivt lärarstöd, men att det skiljer sig åt mellan lektioner och lärare. Av intervjuer med elever och lärare samt av observationer framgår att undervisningen till viss del består av olika uppgifter och aktiviteter så det blir en variation och balans på lektionerna. Lärare berättar att de i sin planering tänker på att variera arbetssätten och arbetsuppgifterna. Som exempel på arbetsformer som de alternerar mellan tar de upp genomgångar, filmvisning, enskilt arbete, parvisa uppgifter eller diskussioner samt EPA (tänk/resonera enskilt, i par, alla). Samtidigt framgår det av intervjuer med elever och lärare samt av lektionsobservationer att det även finns undervisning som inte är varierad. I dessa fall får eleverna främst lyssna på genomgångar och arbeta enskilt eller i grupp med uppgifter i läroboken. Lärarna ger vidare ofta aktivt lärarstöd genom att de går runt i klassrummet och stödjer de elever som behöver hjälp. På flera lektioner hjälper lärarna även de elever som inte har påkallat uppmärksamhet genom att kommentera deras lösningar. Det aktiva stödet kan även bestå i att läraren vid genomgångar försäkrar sig om att alla elever är uppmärksamma och förstår. Eleverna ger exempel på att lärarna förklarar med andra ord eller ställer frågor till dem så att de förstår. Det framgår samtidigt av granskningen att det även finns undervisning där det aktiva lärarstödet är otydligt och där läraren inte ger tydliga instruktioner och förklaringar i syfte att stödja och engagera eleverna. Elever uttrycker i intervjun dels att det händer att de inte vet vad de ska göra och att uppgifterna är för svåra alternativt för lätta, dels att de känner att de ibland tappat energi och behöver röra på sig.

Granskningen visar vidare att undervisningen till viss del är strukturerad men att det förekommer att mål och syfte med lektionen är otydligt. Av observationer och intervjuer med lärare framgår att viss undervisning har en tydlig inledning och avslutning, att det finns ett logiskt flöde mellan aktiviteter och uppgifter och att det finns ett synligt syfte och lärandemål med lektionen. Lärarna berättar i intervjun att de till exempel skriver på tavlan vad som ska hända på lektionen att de använder sig av bildstöd för att tydliggöra lektionens innehåll och att de använder sig av olika former av klockor, fysiska och digitala, för att eleverna ska veta hur långt det är kvar tills lektionen är slut. Samtidigt framgår det av intervjuer med lärare, elever och av lektionsobservationer att syftet med vissa lektioner inte är tydligt och att lektionernas innehåll inte på ett tydligt sätt kopplas till läroplanens lärandemål. I vissa årskurser berättar eleverna att de har veckans mål, medan eleverna i andra årskurser uttrycker att de aldrig eller sällan får reda på vad de ska lära sig på lektionerna.

Stimulans och utmaningar

Granskningen visar att undervisningen ofta syftar till att stimulera eleverna och stärka deras självförtroende men att lärarnas förväntningar på eleverna inte alltid är höga. Lärarna berättar i intervjun att de bland annat försöker motivera eleverna genom att pusha dem och ge positiva kommentarer på deras arbete. I elevintervjuerna framkommer vidare att det finns lärare som motiverar dem genom att introducera intresseväckande ämnen i syfte att eleverna ska lära sig nya saker. Rektorn berättar även att det finns lärare som använder sig av gestaltande moment i undervisningen i syfte att motivera och stimulera. Samtidigt framgår det av lärar- och rektorsintervjuerna att förväntningarna på eleverna på vissa lektioner inte alltid är höga. Lärarna berättar till exempel att de upplever att det finns elever som har svårigheter i skolan vilket gör att de inte klarar av svårare uppgifter, att det finns en risk att nivån på undervisningen är låg eftersom läraren har följt eleverna länge och därmed inte ser att de kan klara svårare uppgifter samt att lärarna anser att de inte kan kräva att eleverna ska engagera sig och sitta still under längre tid.

Granskningen visar vidare att undervisningen till viss del är anpassad till innehåll och arbetssätt utifrån aktuell elevgrupp. På vissa lektioner har eleverna till exempel anpassade läromedel, får läsa anpassad skönlitteratur eller sätta ord på sin kunskap genom att förklara för en kompis som inte förstår och skriva texter på olika nivåer. Det framgår även av lektionsobservationerna och av elev- och lärarintervjuerna att det finns undervisning som utmanar eleverna genom att eleverna vid behov får svårare uppgifter. Samtidigt framkommer det i intervjuerna med lärarna samt av observationerna att det även finns undervisning där alla elever arbetar med samma sak utan olika ingångar och där elever som blir snabbt färdiga antingen får avsluta lektionen tidigare eller få fler uppgifter av samma art snarare än att få arbeta med fördjupande uppgifter.

Elevers delaktighet i undervisningen och det egna lärandet

Granskningen visar att undervisningen till viss del ger eleverna möjligheter att reflektera för sitt eget lärande. Eleverna berättar till exempel att de vid problemlösning får sitta i par och försöka komma på olika lösningar. I lärarintervjuerna framkommer även att eleverna i samband med moment som rör värdegrunden får resonera fritt kring olika ämnen och att lärarna då använder sig av EPA-modellen. Lärarna berättar vidare att de i slutet av vissa lektioner till exempel använder sig av exit tickets för att eleverna ska få reflektera kring vad de lärt sig. Av elev- och lärarintervjuerna framgår dock att frågorna på dessa lappar främst är kunskapsfrågor

och inte frågor som utmanar eleverna att reflektera kring vad de lärt sig och hur de har lärt sig eller vad de tar med sig till nästa lektion.

Granskningen visar vidare att eleverna inte med regelbundenhet görs delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen. Lärarna berättar att de upplever att eleverna är delaktiga i undervisningen och att inflytandet består av att lärarna till exempel anpassar ett arbetsområde efter vad läraren vet intresserar eleverna eller att eleverna får påverka arbetsformerna. Ett annat exempel på elevinflytande som lärarna berättar om är att eleverna inför ett arbetsområde kan få rösta på olika alternativ för hur de ska redovisa arbetsområdet. I lärarintervjun berättar även en lärare att hen använder sig av metoden VÖL (veta, önskar veta och lärt mig). Eleverna berättar dock i intervjun att de inte upplever att de kan påverka undervisningen i någon större utsträckning mer än genom att välja redovisningsform och att flera lektioner avslutas utan någon gemensam avslutning eller utvärdering. Delaktigheten och inflytandet handlar även, enligt lärarna, främst om arbetsformerna och de berättar att eleverna inte med regelbundenhet är delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen vilket kan påverka deras upplevelse av inflytande och delaktighet.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Lärarna behöver utveckla undervisningen så att den innehåller varierade metoder för att regelbundet planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.

Granskningen visar att eleverna visserligen har möjlighet att ibland välja hur de ska redovisa ett moment eller komma med önskemål om arbetsformer i undervisningen, men att lärare inte regelbundet planerar och utvärderar undervisningen tillsammans med eleverna. Därmed finns en risk att eleverna inte ges reellt inflytande över undervisningens arbetssätt, arbetsformer och innehåll.

Enligt 4 kap. 9 § skollagen ska elever ges inflytande över utbildningen och fortlöpande stimuleras i att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Lärare ska, enligt läroplanen för grundskolan, tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen. Vidare ska undervisningen bedrivas i demokratiska arbetsformer, förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet samt utveckla deras förmåga att ta personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna

utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar. Läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad.³

Skolinspektionen rekommenderar därför att undervisningen utvecklas så att lärarna i högre grad låter eleverna vara delaktiga i planeringen och utvärderingen av undervisningen. Skolinspektionens erfarenheter är att elever ibland upplever att de inte fått inflytande över undervisningen, trots att lärare och rektorer uppger att de har det. Lärare som lyckas ge eleverna reellt inflytande, involverar eleverna redan tidigt i sin planering och de låter även eleverna kontinuerligt utvärdera hur arbetet fortlöper.⁴ Även om undervisningen ska styras av kursplanernas syfte och centrala innehåll så finns det utrymme för elevernas inflytande. När det gäller val av innehåll i undervisningen finns exempelvis utrymme för lärare och elever att tillsammans i planeringen resonera kring vad det centrala innehållet i detalj ska fokusera på i respektive ämne. Vilka arbetsformer som lämpar sig bäst för att utveckla dessa kunskaper och hur de ska redovisas är också viktiga aspekter att låta eleverna resonera kring i syfte att de successivt ska kunna få ökat eget ansvar. När läraren utvärderar undervisningen är det väsentligt att läraren inhämtar elevernas synpunkter på hur undervisningen genomförts med avseende på innehåll, arbetsformer och arbetssätt. Detta är viktigt för att läraren ska få underlag för vidare planering och utveckling av undervisningen.

³ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

⁴ Skolinspektionen (2018). Att skapa förutsättningar för delaktighet i undervisningen, s. 41f

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 2 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionens bedömer följande: Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att det till viss del finns ett medvetet arbete kring trygghet men att ett samlat arbete för att skapa studiero på skolan saknas.

Arbete för trygghet

Granskningen visar att det till viss del finns ett medvetet arbete kring trygghet. Av intervju med EHT och inskickad information framkommer att det på skolan finns en likabehandlingsplan som används aktivt i verksamheten och som kuratorn är involverad i. Likabehandlingsplanen utgår ifrån dels en analys av elevsvar på enkäter som kuratorn gör, dels ifrån de trygghetsvandringar som görs tillsammans med elever. Det framkommer även i samtliga intervjuer att det på skolan finns såväl rastvärdar som rastaktiviteter. Även om eleverna i intervjun berättar att de känner sig trygga, framkommer det att det finns elever på skolan som de är rädda för. Av rektorsintervjun framgår att det finns en konsekvenstrappa som är levande men att personalen ibland stöter på problem när de inte hittar lösningar som fungerar.

Studiero och lugn miljö

Granskningen visar att det inte finns ett samlat arbete för att skapa studiero på skolan. Visserligen berättar lärarna i intervjun att de har ordningsregler som är levande och som eleverna varit med att ta fram, att de har gemensamma rutiner kring att skapa studiero som handlar om struktur i klassrummet och att flera diskussioner har förts i kollegiet kring studiero. Det framkommer även att de brukar tänka på att låta eleverna ta rörelsepauser för att kunna behålla fokus under lektionerna. Av intervjun framgår dock att strategierna för att skapa lugn i klassrummet är otydliga. Lärarna berättar att de använder olika metoder för att skapa studiero även om de har kommit överens om att till exempel att skriva upp målet för lektionen på tavlan och använda olika typer av

visuella klockor. Vid lärarintervjun framkommer att de gemensamma metoderna för att skapa studiero inte har förankrats i arbetslaget och att lärarna inte stödjer varandra i det främjande arbetet i någon större omfattning. Lärarna förklarar också att de saknar handledning av till exempel specialpedagogen för att hantera svåra situationer. Av lärar- och rektorsintervjuerna framgår att flera diskussioner har förts i kollegiet kring studiero men att diskussionerna inte har lett vidare till konkreta strategier.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver utveckla ett samlat arbete kring studiero på skolan.

Granskningen visar att det på skolan visserligen finns såväl ordningsregler som vissa rutiner för att skapa studiero i klassrummet men att dessa rutiner inte används i alla klassrum, att lärarna har olika förhållningssätt i arbetet med att skapa studiero samt att lärarna saknar stöd i arbetet med att skapa studiero.

Enligt 5 kap. 3 och 5 §§ skollagen ska alla elever tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Av läroplanen framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att säkerställa att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.⁵

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn utvecklar ett samlat arbete kring studieron på skolan. Arbetet bör ha fokus på att lärarna enas om ett gemensamt förhållningssätt kring hur studiero kan främjas samt hur lärarna agerar förebyggande och åtgärdande när det finns ordningsproblem. Rektorn behöver därmed se till att det finns fungerande forum för lärarna att diskutera och komma överens om gemensamma strategier och förhållningsätt och att det finns rutiner, stöd och uppbackning för lärare om ordningsstörningar uppstår. Det gemensamma

⁵ Förordningen (SKOLF52010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), 2.2 Kunskaper, Rektorns ansvar

förhållningssättet kan till exempel handla om hur lärarna hanterar långa undervisningspass, hur de planerar, genomför och utvärderar undervisningen i syfte att engagera och stimulera eleverna samt hur lärarna kan signalera höga förväntningar på eleverna. Ett gemensamt förhållningssätt innefattar även hur alla lärare kan agera likvärdigt om störningsmoment skulle uppstå.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr22, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionens bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges i låg utsträckning.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn har begränsad kännedom om eventuella avvikelser i omdömen och betyg och att hen inte gör en analys av eventuella skillnader. Granskningen visar även att rektorn ger lärarna få förutsättningar att regelbundet kunna kvalitetssäkra sin egen bedömning och betygssättning.

Rektorns analys av omdömen och betyg

Granskningen visar att rektorn har begränsad kännedom om eventuella avvikelser i omdömen och betyg och att hen inte gör en analys av de eventuella skillnaderna. Visserligen berättar rektorn att lärarna regelbundet har, vilket nämns inom område 1, individuella analyssamtal med skolledningen kring elevernas kunskapsresultat. Av inskickat material liksom av intervjuer med rektorn och lärarna framgår däremot att rektorn inte följer upp och analyserar skillnader i omdömen och betyg i olika ämnen och årskurser eftersom det saknas ett tillräckligt stort statistiskt underlag som kan synliggöra eventuella avvikelser. Vidare för rektorn inte gemensamma diskussioner med lärarna kring orsaker till eventuella avvikelser i omdömen och betyg. I intervjun med rektorn framkommer att hen upplever att det är svårt att få syn på skillnader i betyg mellan pojkar och flickor och mellan ämnen samt kopplingar mellan nationella prov och betyg eftersom skolan har få elever i varje årskurs och att en eller två elevers resultat därmed får stort genomslag i statistiken.

Kvalitetssäkring av omdömen och betyg

Granskningen visar att rektorn ger lärarna få förutsättningar att regelbundet kunna kvalitetssäkra sin egen bedömning och betygsättning. Av rektorsintervjun framgår att lärarna har haft vissa möten med en annan skolenhet för att diskutera bedömning och betygsättning och att det tidigare har funnits ett samarbete med Jämfö kunskapscenter inom bland annat svenska och matematik kring likvärdighet. Lärarna har även under vårterminen 2022 haft en kompetensinsats inom området. Rektorn berättar vidare att lärarna i vissa delar använder Skolverkets stödmaterial som *Hitta matematiken* och *Hitta språket*. I lärarintervjun framkommer dock att lärarna efterlyser mer stöd kring bedömning och betygsättning främst när en lärare ska sätta betyg som inte är behörig i ämnet. Lärarna berättar att sambedömning av till exempel nationella prov inte sker annat än på lärarnas eget initiativ och en lärare berättar att hen som obehörig har på eget initiativ vänt sig till Jämfö kunskapscenter för att få stöd i arbetet med att göra likvärdiga bedömningar. Lärarna uttrycker i intervjun att de inte upplever att de säkerställer att bedömningarna är likvärdiga och att de inte heller är vet om rektorn gör det.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver följa upp och analysera eventuella avvikelser i omdömen och betyg samt ge lärarna förutsättningar att samverka för att kvalitetssäkra omdömen och betygsättning.

Granskningen visar att även om rektorn får viss kännedom om eventuella avvikelser i omdömen och betyg genom analyssamtalen med lärarna, så sker ingen uppföljning och analys av skillnader mellan till exempel olika ämnen och årskurser. Rektorn ger vidare lärarna få förutsättningar mer än enstaka möten med annan skolenhet för att regelbundet kunna samverka kring omdömen och betygsättning.

Enligt 1 kap. 9 § skollagen ska utbildning inom skolväsendet vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas. Enligt 3 kap. 14 § skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar. Det framgår av läroplanen att lärarna utifrån kursplanernas krav allsidigt ska utvärdera varje elevs kunskapsutveckling samt muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn. Det framgår också att rektorn

har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.⁶

Av Skolverkets allmänna råd framgår att betyg används bland annat för att följa elevers kunskapsutveckling, för urval till fortsatta studier och i utvärderingssyfte och att det därför är viktigt att betygen upplevs som rättvisande och likvärdiga. Även omdömen används i syfte att följa elevens kunskapsutveckling och i utvärderingssyfte. De rekommendationer som ges i Skolverkets allmänna råd kan därför enligt Skolinspektionens uppfattning användas även i arbetet med omdömen. Enligt Skolverkets allmänna råd har rektorn en betydelsefull roll för att underlätta lärares arbete med rättvisande och likvärdiga betyg. Det innebär att se till att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de allsidigt kan utvärdera elevernas kunskaper vid betygssättningen, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma olika elevprestationer. Det kan även innebära att på skolenheten enas om former för dokumentation. Vid behov kan huvudmannen behöva bistå med att organisera arbetet mellan skolenheter, exempelvis om lärare saknar ämneskollegor inom skolenheten. Detta kan ske genom att skapa mötesplatser, såväl fysiska som digitala.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn följer upp och analyserar eventuella skillnader i omdömen och betyg utifrån olika parametrar, till exempel olika ämnen, årskurser eller kön samt även utifrån resultat på nationella ämnesprov i relation till de omdömen och betyg eleverna får. Även om det statistiska underlaget är litet kan analysen ha fokus på eventuella skillnader och avvikelser över tid i syfte att rektorn ska kunna säkerställa likvärdigheten i lärarnas bedömningar. Analysen kan även utgå ifrån annan information om elevernas kunskaper och lärande. Av vikt är då att denna information dokumenteras systematiskt så att resultaten kan jämföras över tid. Utifrån analysen bör rektorn sedan föra en diskussion med lärarna för att finna förklaringar i de fall stora avvikelser har funnits över tid. Rektor bör även säkerställa att diskussioner kring bedömning av elevernas kunskaper i de olika ämnena och inför bedömning regelbundet sker, dels inom skolenheten, dels i samverkan med annan

⁶ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.7 Bedömning och betyg och 2.8 Rektorns ansvar

skolenhet. Bedömning kan vara svår att kvalitetssäkra på en liten skola där möjligheten till diskussioner med ämneskollegor är begränsad. Här kan huvudmannen bidra till att organisera arbetet mellan skolenheter så att utbyte kan ske regelbundet både fysiskt och digitalt.

På Skolinspektionens vägnar

X Johanna Oskarsson Abraha...

Beslutsfattare

Signerat av: Johanna Oskarsson Abrahamsson

X Cecilia Halldén

Föredragande

Signerat av: Cecilia Halldén

I handläggningen av ärendet har även Ulrika Kolben Waaranperä medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra lektionsobservationer.
- Två gruppintervjuer med elever.
- En gruppintervju med lärare.
- En gruppintervju med skolans elevhälsa.
- En intervju med rektorn.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska granska vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal punkter. Dessa punkter beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet i omdömen och betyg? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte skolenheten den Torhamnskolan den 5-7 december 2022. Besöket genomfördes av Cecilia Halldén och Ulrika Kolben Waaranperä.

Torhamnskolan är en F-6 skola i Torhamn i Karlskrona kommun. Skolan har 44 elever fördelade på fyra klasser, varav tre är åldersblandade (F-1, 2-3, 4-5) medan årskurs 6 utgör en klass. Skolan leds av en av en rektor som tillika är rektor på Jämjö kunskapscenter (JKC). Rektorn har delegerat verksamhetsansvar till en biträdande rektor, som även är biträdande rektor på JKC F-3.